

**Ofres oplevelser ved
anmeldelse af seksuelle
overgreb til politiet**

**SOFIE MULVAD-REINHARDT
JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSKONTOR
OKTOBER 2017**

ISBN 78-87-93469-11-2

Indhold

RESUMÉ	3
1. INDLEDNING	5
2. DATA	7
3. OM OFRENE OG DERES RELATION TIL GERNINGSPERSONEN	9
4. OFRENES TILFREDSHED MED POLITIETS BEHANDLING	11
5. HVORNÅR OG HVORDAN BLEV POLITIET KONTAKTET EFTER OVERGREBET?	11
6. OVERVEJELSER FORUD FOR ANMELDELSEN AF OVERGREBET	13
7. FORHINDRINGER I FORBINDELSE MED ANMELDELSEN AF OVERGREBET	14
8. DEN FØRSTE SAMTALE MED POLITIET	15
9. DET VIDERE FORLØB OG POLITIETS VEJLEDNING	17
10. LITTERATUR	23
BILAG 1	26

RESUMÉ

Udspillet ”Respekt for voldtægtsofre” fra januar 2016 indeholder en række initiativer, der har til hensigt at forbedre den samlede indsats mod voldtægt og sikre, at ofrene mødes på en ordentlig måde i retssystemet. Desuden har regeringsudspillet ”Retfærdighed for ofre” fra december 2016 fokus på voldtægtsofres behandling i retssystemet, blandt andet i form af et initiativ, som angår undersøgelser af myndighedernes håndtering af sager om seksuelle overgreb, herunder hvordan ofrene oplever anmeldelsessituationen. Dette er baggrunden for denne undersøgelse, som har til formål at belyse, hvordan ofre for seksuelle overgreb, der siden sensommeren 2016 har anmeldt et seksuelt overgreb til politiet, oplever politiets håndtering af deres anmeldelse.

Undersøgelsen er baseret på et spinkelt datagrundlag, da den blev igangsat relativt sent i 2016, og da mange af de potentielt deltagende ofre af forskellige grunde ikke er blevet bedt om at deltage, eller ikke har haft mulighed herfor. Det er dog kun meget få af de ofre, der er anmodet om at deltage i undersøgelsen, der ikke har ønsket det. I alt har 58 ofre for seksuelle overgreb deltaget i undersøgelsen.

Undersøgelsen, der alene beskæftiger sig med ofres første møde med politiet i forbindelse med anmeldelse af seksuelt overgreb, viser:

- At de fleste ofre samlet set er tilfredse med politiets behandling ved anmeldelsen af det seksuelle overgreb. Knap en tredjedel angiver dog, at de er utilfredse eller meget utilfredse med politiets behandling.
- At mange ofre har været i tvivl om, hvorvidt de ville anmelde hændelsen, men ganske få angiver, at deres tvivl skyldes forhold relateret til politiets arbejde.
- At knap en tredjedel af ofrene oplevede forhindringer i forbindelse med anmeldelsen. Disse forhindringer består fx i, at politiet tvivlede på deres forklaring, at offeret blev bedt om at genoverveje anmeldelsen, eller at offeret blev bedt om at henvende sig et andet sted eller på et andet tidspunkt.
- At de fleste ofre angiver, at de følte sig godt behandlet af politiet under den første samtale. Knap en femtedel af ofrene svarer dog, at de ikke følte sig trygge i anmeldelsessituationen, at de oplevede, at politiet ikke udviste forståelse, ikke tog dem alvorligt, ikke respekterede dem, eller at politiet ikke fandt deres forklaring troværdig. En del af disse ofre angiver også, at de overordnet set er utilfredse med politiets behandling.

- At langt de fleste ofre synes, at de fik mulighed for med egne ord at forklare hændelsen, og at de forstod de spørgsmål, som politiet stillede.
- At cirka hvert tredje offer angiver, at de kun i ringe grad blev oplyst om, hvad politiet ville gøre videre i sagen, og hvad de kunne forvente af det videre forløb. Desuden angiver halvdelen af ofrene, at de ikke blev oplyst om muligheden for erstatning, mere end hver tredje oplyser, at de ikke blev vejledt om muligheden for at kontakte offerrådgivningen og en tilsvarende andel angiver, at de ikke blev vejledt om muligheden for at få tildelt en kontaktperson. Det skal her tages i betragtning, at politiet ikke i alle tilfælde er forpligtet til at vejlede om muligheden for erstatning, om offerrådgivning og om at få tildelt en kontaktperson.
- At tre fjerdedele af ofrene fik tilbudt en bistandsadvokat af politiet. Knap en tredjedel af disse ofre angiver, at der var en bistandsadvokat til stede ved den første samtale. Blandt de ofre, der ikke havde en bistandsadvokat til stede, angives fx som årsag, at de ikke syntes, at der var behov for en bistandsadvokat, eller at de ikke kunne eller ønskede at forholde sig til spørgsmålet på daværende tidspunkt. Det bemærkes igen, at politiet ikke i alle tilfælde er forpligtet til at vejlede om muligheden for beskikkelse af en bistandsadvokat.

Rigsadvokaten meddelte i december 2016, at der fortsat er behov for et målrettet og tydeligt fokus på behandlingen af voldtægtssager for at sikre en ensartet og korrekt behandling. Selv om hovedparten af ofrene i denne undersøgelse er tilfredse eller meget tilfredse med politiets behandling, så er der fortsat en gruppe ofre, der ikke oplever at være blevet mødt på en ordentlig måde. Denne undersøgelse tyder også på, at der fortsat er aspekter ved anmeldelsessituationen, hvor politiet bør styrke arbejdet for at forbedre ofrenes oplevelser.

Undersøgelsen fortsætter i 2017, således at der bliver mulighed for at vurdere, om der over tid sker ændringer i de forhold, ofrene er bedt om at forholde sig til. En længere tidsperiode medfører desuden et større datagrundlag, som giver flere analysemuligheder og øger resultaternes robusthed.

1. INDLEDNING

Der har i de seneste år været fokus på voldtægt og på spørgsmålet om ofrenes tilfredshed med politiets håndtering af anmeldelsen af hændelsen, herunder også i form af regeringens udspil ”Respekt for voldtægts ofre” (Justitsministeriet 2016) og ”Retfærdighed for ofre” (Justitsministeriet 2017).

Disse udspil danner baggrund for denne undersøgelse. I sidstnævnte udspil indgår, at myndighedernes håndtering af sager om seksuelle overgreb skal undersøges, herunder hvordan ofrene oplever anmeldelsessituationen, mens førstnævnte udspil indeholder fem initiativer, der har til formål at sætte klare rammer for politiets arbejde med voldtægtssager og sikre, at ofre for voldtægt bliver mødt ordentligt (Justitsministeriet 2016). Et af disse initiativer vedrører en ensretning af politiets modtagelse og behandling af anmeldelser om voldtægt.¹ Initiativet indebærer, at der som udgangspunkt skal foretages en række minimumsskridt i forbindelse med en sag om voldtægt eller voldtægtslignende forhold. Ifølge Rigspolitiets centrale retningslinjer omfatter disse minimumsskridt, at anmeldelser skal behandles alvorligt og grundigt, og at ofrene ikke henvises til at rette henvendelse på et senere tidspunkt eller til en anden politikreds, medmindre særlige omstændigheder taler for dette. Desuden skal sagen som altovervejende hovedregel registreres med et skarpt journalnummer², biologiske spor skal sikres i det omfang, det er muligt, og sagen skal hurtigst muligt visiteres til en sagsbehandler med erfaring på området.

Formålet med denne undersøgelse er at klarlægge, hvordan ofre for seksuelle overgreb oplever, at politiet håndterer deres anmeldelse. Tidsmæssigt vedrører undersøgelsen perioden efter, at initiativer i udspillet ”Respekt for voldtægts ofre” er blevet igangsat. Rapporten er baseret på resultater fra en spørgeskemaundersøgelse, der har været gennemført på en række af landets centre for seksuelle overgreb.

Tidligere undersøgelser har belyst barrierer i forbindelse med ofres anmeldelse af seksuelle overgreb. Fælles for studierne af ofrenes tilbøjelighed til at anmelde er, at der er mange forskellige faktorer, der spiller ind. Tilbøjeligheden til at anmelde et seksuelt overgreb er påvirket af gerningssituationen (gerningsstedet og alkoholpåvirkning), overgrebets grovhed og alvorlighed, frygt for represalier og trusler, ønsket om at glemme hændelsen, usikkerhed ved handlingsforløbet, negative erfaringer med politiet og manglende tillid til retssystemet, selvbejdelse, offerets psykiatriske og

¹ De fire andre tiltag er følgende: Mere fokus på politiets og anklagemyndighedens uddannelse i offerhåndtering og afhøring af sårbare vidner, en styrkelse af bistandsadvokaternes rolle, iværksættelse af en anmeldelseskampagne på voldtægtsområdet og et styrket fokus på voldtægtsområdet i form af oprettelse af en række fora, der beskæftiger sig med den generelle håndtering af sager om voldtægt.

² Sager om sædelighedskrænkelser kan oprettes på et undersøgelsesnummer, hvis der indledningsvist er tvivl om gerningsindholdet. Oprettelse af en sag på et undersøgelsesnummer, så optræder den ikke i den officielle statistik, hvorimod sagen vil optræde, hvis den er blevet registreret på et ”skarpt nummer” (dvs. et nummer, der læner sig op ad en konkret paragraf i straffeloven og dermed viser, at der kan være tale om en overtrædelse heraf). Antallet af undersøgelsessager er blevet nedbragt betydeligt fra januar 2014 til november 2016, ligesom antallet af seksualforbrydelser i anmeldelsesstatistikken er steget (Justitsministeriets Forskningskontor 2017).

mentale tilstand samt relationen til gerningspersonen (Ribe 2017, Johansen 2016, Pedersen, Kyvs-
gaard & Balvig 2016, Larsen 2015, Lyngby 2009, Rust 2005, Schei et. al. 2003).

Kvaliteten af politiets håndtering af voldtægtssager er ligeledes blevet undersøgt tidligere af flere instanser. Heriblandt af Rigsrevisionen, som på baggrund af deres undersøgelse i 2015 anbefalede, at politiet og Rigsadvokaten understøtter og skærper fokus på registreringspraksis samt vejledning og underretning af forurettede i forbindelse med voldtægtssager (Rigsrevisionen 2015). Rigspolitiet, Rigsadvokaten og statsadvokaterne har efterfølgende iværksat en række tiltag for at imødekomme Rigsrevisionens anbefalinger. Ifølge tilsynsrapporterne fra statsadvokaterne er politiets håndtering af voldtægtssager blevet forbedret siden 2015³, men i slutningen af 2016 meddelte Rigsadvokaten, at der fortsat er behov for et målrettet og tydeligt fokus på behandlingen af voldtægtssager for at sikre en ensartet og korrekt behandling (Rigsadvokaten 2016).

Der er ikke kendskab til danske undersøgelser af ofrenes tilfredshed med politiets håndtering af anmeldelser om seksuelle overgreb. En amerikansk undersøgelse, som er baseret på en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse fra 2006, fokuserer blandt andet på ofres oplevelser med politianmeldelsen. Undersøgelsen viser, at 70 pct. af de kvinder, der anmeldte voldtægten, oplevede, at politiet tog dem alvorligt og fandt deres forklaring troværdig. Mere end halvdelen (60 pct.) af ofrene var tilfredse med den behandling, de fik af politiet, og langt de fleste var 'i høj grad' tilfredse hermed. Lidt mere end 80 pct. siger, at hvis de blev udsat for et lignende overgreb igen, så ville de anmelde det (Wolitzky-Taylor et. al. 2011). Et new zealandsk studie, baseret på interview med 48 kvinder, finder en lignende tendens, idet næsten to tredjedele af ofrene er tilfredse eller meget tilfredse med politiets håndtering af deres anmeldelse, mens en tredjedel var utilfredse eller meget utilfredse. De kvinder, der var tilfredse med politiets håndtering af deres voldtægtsanmeldelse, lagde vægt på, at politiet troede på deres forklaring, at de blev taget seriøst, samt at politiet udviste omsorg og støttede dem. De kvinder, der var utilfredse, fremhævede, at de følte, at politiet ikke udviste empati, at de blev dømt på forhånd, at politiet tvivlede på deres forklaring, og at politiet ikke prioriterede henvendelsen (Jordan 2001).

Når ofre for seksuelle overgreb oplever, at deres umiddelbare behov for hjælp ikke indfries af de institutioner, der skal hjælpe dem, som fx politiet, kan det føre til, at det bliver endnu en traumatiserende hændelse (Campbell et. al. 2001). Af udenlandske studier fremgår det videre, at der er en sammenhæng mellem politiets behandling af ofre for voldtægt og ofrenes villighed til at samarbejde med politiet, ligesom det ses, at ofrenes samarbejdsvillighed spiller en væsentlig rolle for, om politiet vælger at indlede efterforskningen eller ej (Hansen et. al. 2014, Alderden & Ulmann 2012, Campbell 2008, Campbell et. al. 2001, Frazier & Haney 1996). Sidstnævnte er også vist i en dansk undersøgelse. I en anden dansk undersøgelse fremgår, at politiets uddannelse kan tænkes at have en

³ Statsadvokaterne i Viborg og København, som tilsammen fører tilsyn med alle politikredse i Danmark, konkluderer i to undersøgelser fra 2016, at der er sket et kvalitetsløft i politikredsenes sagsbehandling af voldtægtssager siden 2015. Tendensen er, at der er sket en forbedring på en række områder, men der er fortsat problemer med manglende vejledning om bistandsadvokat samt manglende vejledning om mulighed for erstatning, ligesom sagsbehandlingsfristen ikke overholdes i en stor del af sagerne Statsadvokaten i København (2016) & Statsadvokaten i Viborg (2016).

betydning for, om sager vedrørende voldtægt henlægges. Studiet finder, at der ikke er statistisk signifikant forskel på ofrenes niveau af akut belastningsreaktion og beslutningen om at henlægge sagen eller ej, som det ellers var forventet. Dette kan skyldes, at de deltagende politibetjente havde modtaget specialiseret uddannelse i afhøring af ofre for voldtægt. Derfor kan det tænkes, at disse politibetjente havde en bedre forståelse for ofrenes reaktionsmønstre, som er afgørende for sagens videre forløb (Hansen et. al. 2017). Sammenhængen mellem uddannelse og/eller erfaring med voldtægtssager og behandlingen af voldtægtsofre er belyst i et udenlandsk studie, der finder, at uddannelse mindskede omfanget af voldtægtssmyer hos politibetjentene, dvs. myter der retfærdiggør voldtægten og placerer ansvaret for overgrebet hos kvinden (Page, 2007).

Det bemærkes, at resultaterne fra denne undersøgelse ikke er dækkende i forhold til ofrenes samlede oplevelse af politiets og den øvrige del af retssystemets håndtering af disse sager, idet undersøgelsen alene vedrører anmeldelsen og den første samtale med politiet. Endvidere hviler undersøgelsen på et spinkelt datagrundlag.

2. DATA

Undersøgelsen er baseret på et spørgeskema med spørgsmål om ofres oplevelser af politiets håndtering af deres anmeldelse af et seksuelt overgreb. Justitsministeriets Forskningskontor har i samarbejde med Center for Seksuelle Overgreb, centre for voldtægtsofre og Rigspolitiet udformet spørgeskemaet. Spørgeskemaet fremgår af bilag 1. Det drejer sig om Center for Voldtægtsofre i Kolding, Center for Voldtægtsofre i Odense, Center for Voldtægtsofre i Herning, Center for Voldtægtsofre i Aarhus samt Center for Seksuelle Overgreb ved Rigshospitalet.⁴ Sidstnævnte dækker Region Sjælland og Region Hovedstaden. Herefter betegnes den samlede gruppe som center for seksuelle overgreb. Centrene har uddelt spørgeskemaet til de ofre, som faldt inden for målgruppen (fyldt 15 år og anmeldt overgrebet til politiet), og som var kommet så meget på afstand af hændelsen, at centrene mente, at det var forsvarligt at bede dem deltage i undersøgelsen.

Indsamlingsperioden påbegyndtes i sensommeren/efteråret 2016, og datagrundlaget til denne undersøgelse består af spørgeskemaer besvaret indtil årsskiftet 2017. Den ganske korte indsamlingsperiode og lidt startvanskeligheder med hensyn til afgrænsning m.v. har bevirket, at antallet af udfyldte og indsendte spørgeskemaer er begrænset, nemlig i alt 59. Herfra er en besvarelse blevet sorteret fra, idet der ikke var tale om et seksuelt overgreb.

Fordelen ved at uddele skemaerne på centrene er, at disse er et mere neutralt sted at berette om oplevelserne ved politianmeldelse end politistationen ville være, samt at professionelle som nævnt i alle tilfælde har vurderet, om offeret kunne deltage uden fare for yderligere traumatisering. Ulem-

⁴ Center for Voldtægtsofre i Aalborg deltager også i undersøgelsen, men grundet omorganisering blev der ikke besvaret spørgeskemaer i undersøgelsesperioden ved dette center.

pen ved denne tilgang er, at ikke alle ofre henvender sig på et center for seksuelle overgreb, og disse derfor ikke er repræsenterede i undersøgelsen. Det er ikke muligt i denne undersøgelse at vurdere, hvor stor en andel, der har anmeldt et seksuelt overgreb til politiet, men som ikke har henvendt sig til et center for seksuelle overgreb. Ligeledes er det ikke muligt at vurdere omfanget af anmeldelser, som ofrene i denne undersøgelse rapporterer om, men som politiet har afvist. Af en undersøgelse, også gennemført af Justitsministeriets Forskningskontor, fremgår det, at ca. 6 pct. af personerne, der har henvendt sig til Center for Seksuelle Overgreb, og som har forsøgt at anmelde hændelsen, er blevet afvist af politiet (Ribe 2017).

Datamaterialet dækker ikke nødvendigvis alene voldtægt, idet de hændelser, ofrene har henvendt sig på baggrund af, antageligvis ikke i alle tilfælde juridisk set vil blive defineret som voldtægter, men kan vedrøre andre typer af seksuelle overgreb. Derfor anvendes begrebet ”seksuelle overgreb”. Det er heller ikke muligt at vurdere, om der er sager, som politiet har vurderet som grundløse, eller hvor politiet har registreret sagen på et undersøgelsesnummer i stedet for et skarpt journalnummer.

Grundet datamaterialets begrænsede omfang er rapporten baseret på simple tabelanalyser. Spørgeskemaet indeholder også åbne svarfelter, hvor nogle ofre har beskrevet deres oplevelser mere detaljeret. Disse beskrivelser anvendes til at nuancere undersøgelsens kvantitative fund. Det skal påpeges, at beskrivelserne primært stammer fra dem, der er kritiske over for politiets behandling, og altså ikke fra de to tredjedele af ofrene, der samlet set er tilfredse eller meget tilfredse med politiets behandling.

Det bemærkes, at indsamling af data vedrørende ofrenes oplevelse af anmeldelse af seksuelle overgreb fortsætter i 2017.

2.1. Bortfald

Det er ikke alle ofre, der har kontaktet de deltagende centre i den nævnte periode, og som falder inden for undersøgelsens afgrænsning, der har deltaget i undersøgelsen. Oplysninger om årsagerne til bortfald foreligger for nogle, men ikke for alle de deltagende centre. Det er derfor ikke muligt at lave en præcis opgørelse over bortfaldets omfang og baggrund.

De oplysninger, der foreligger, kan tyde på, at en af de vigtigste årsager til bortfald er, at centrene ikke har ønsket at give ofrene spørgeskemaet umiddelbart efter overgrebet, hvor de første gang er kommet på centret, men i stedet har afventet et senere tidspunkt, fx i forbindelse med en opfølgende psykologsamtale. Imidlertid er det ikke alle ofre, som er kommet til centret en efterfølgende gang. En anden årsag er, at personalet også ved en senere henvendelse har vurderet, at offeret fortsat var så påvirket af hændelsen, at vedkommende ikke skulle bedes om at besvare spørgeskemaet. Dertil kommer, at spørgeskemaet er skrevet på dansk, så ikke-dansktalende har ikke haft mulighed for at deltage, at en del af henvendelserne vedrører gamle sager, hvor politianmeldelsen ligger langt tilba-

ge i tid, og at nogle har fået udleveret skemaet, men ikke returneret det. Ifølge det oplyste, er det kun enkelte af de adspurgte ofre, som ikke har ønsket at deltage.

Det er ikke muligt med sikkerhed at vurdere, hvorvidt de ofre, der har deltaget i undersøgelsen, er et repræsentativt udsnit af samtlige ofre med hensyn til deres tilfredshed med politiets håndtering af anmeldelsen. Ved vurderingen heraf spiller det almindeligvis en betydelig rolle, hvorvidt bortfaldet beror på, at offeret selv ikke har ønsket at deltage. Især i sådanne tilfælde kan bortfaldet således formodes at være skævt, idet offerets oplevelse af anmeldelsessituationen kan influere på ønsket om at deltage eller ikke deltage. Den manglende deltagelse skyldes, som nævnt, imidlertid primært andre forhold, som næppe i samme grad har påvirket repræsentativiteten.

3. OM OFRENE OG DERES RELATION TIL GERNINGSPERSONEN

Af anonymitetshensyn er der ikke spurgt til ofrenes køn, men af en undersøgelse af ofre, der har henvendt sig på Center for Seksuelle Overgreb på Rigshospitalet og har anmeldt overgrebet til politiet, fremgår det, at langt størstedelen af dem er kvinder, nemlig 98 pct. (Ribe 2017). Hvis fordelingen er nogenlunde den samme i denne undersøgelse, svarer det til, at der kun er ganske få mandlige ofre blandt de 58, der indgår i denne undersøgelse.

Ofrene er mellem 16 og 44 år gamle. I tråd med andre undersøgelser (Ribe 2017, Pedersen, Kyvsgaard & Balvig 2016, Bramsen 2012, Laursen et. al. 2009) er også en stor del af ofrene i denne undersøgelse meget unge, idet halvdelen er mellem 16 og 20 år. To tredjedele af ofrene er mellem 16 og 22 år, en sjettedel er mellem 23 og 29 år og en sjettedel er mellem 30 og 44 år.

Som det fremgår af tabel 1, så er gerningspersonen i godt en fjerdedel af tilfældene en i forvejen helt ukendt person, mens det i knap en fjerdedel af sagerne drejer sig om en person, offeret har kendt i under 24 timer. Af de ofre, der har kendt gerningspersonen i under 24 timer, oplyser de fleste, at de havde mødt gerningspersonen på et værtshus, mens enkelte angiver, at de havde mødt gerningspersonen gennem Internettet. I godt en tiendedel af tilfældene er gerningspersonen en tidligere ægtefælle, samlever eller kæreste og i en femtedel en nuværende eller tidligere ven. Dertil kommer nogle få tilfælde, hvor gerningspersonen er en bekendt, eller hvor offeret er i et afhængighedsforhold til gerningspersonen. Det bemærkes, at ingen ofre angiver gerningspersonen som en nuværende ægtefælle, samlever eller kæreste.

Tabel 1. Offerets relation til gerningspersonen i sager om seksuelle overgreb.

	Antal	Procent
En helt ukendt person	16	28 %
En person kendt under 24 timer	13	22 %
En tidligere ægtefælle/samlever/kæreste	7	12 %
En nuværende eller tidligere ven	11	19 %
En bekendt (længere end 24 timer)	5	9 %
Afhængighedsforhold (chef, lærer, læge, taxachauffør osv.)	2	3 %
Anden person	4	7 %
I alt	58	100 %

Anden forskning tyder på, at relationen til gerningspersonen har betydning for sandsynligheden for, at offeret anmelder overgrebet. Har offer og gerningsperson en nær relation – fx kærester, familie, venner, kolleger eller skole-/studiekammeret – så er tilbøjeligheden til at anmelde lavere, end hvis der er tale om ukendte, kortvarige bekendtskaber eller ekskærester (Ribe 2017). Et tidligere dansk studie finder ligeledes, at ofrene er mere tilbøjelige til at anmelde overgrebet, hvis gerningspersonen er ukendt (Schei et. al. 2003).

I et kvalitativt dansk studie af unges opfattelse af seksuel vold, hvor der er anvendt en bredere definition af seksuel vold end i denne undersøgelse, belyses, hvad der skal til for at unge opfatter en hændelse, som noget der bør anmeldes. Det fremhæves af disse unge, at sex under bestemte omstændigheder tages for givet, som fx i parforhold, og at en afvisning, der ikke respekteres i en sådan situation, typisk ikke vil opfattes som noget politiet eller andre bør orienteres om (Johansen 2016). Et andet kvalitativt dansk studie – dette med et fokus på voldtægt - finder en lignende tendens. I denne undersøgelse peger de deltagende kvinder på, at en politianmeldelse ikke var umagen værd, hvis overgrebet ikke levede op til deres egen og andres forestillinger om en ”typisk voldtægt”, som blev opfattet som et overfald af en fremmed mand, og hvor vold indgik (Lyngby 2009). Også udenlandske studier har behandlet dette. Dette gælder blandt andet et norsk studie, der viser, at overgreb begået af en partner eller i situationer, hvor offer og gerningsperson var berusede og færdedes i natlivet, relativt sjældent defineres som voldtægt. Endvidere finder undersøgelsen, at jo nærmere et overgreb er på en ”klassisk voldtægt” – det vil sige et pludseligt overfald af en total ukendt gerningsperson og i en situation, hvor offeret ikke har været i byen eller søgt selskab – desto mere tilbøjelige er kvinderne, der deltager i undersøgelsen, til at betegne hændelsen som voldtægt (Stefansen & Smette 2006). På baggrund af disse fund fra de øvrige studier forekommer det sandsynligt, at det ”klassiske/typiske voldtægtsovergreb” i højere grad er repræsenteret i denne undersøgelse.

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen belyses i det følgende. Det er ikke samtlige spørgsmål, som alle ofre har besvaret, og derfor varierer det samlede antal besvarelser.

4. OFRENES TILFREDSHED MED POLITIETS BEHANDLING

Tabel 2 viser ofrenes overordnede tilfredshed med den behandling, de har fået af politiet i forbindelse med anmeldelsen af det seksuelle overgreb. Her fremgår det, at knap en tredjedel af ofre er utilfredse eller meget utilfredse, knap halvdelen er tilfredse, og lidt mere end en femtedel er meget tilfredse med den behandling, de samlet set har fået af politiet. Samlet set er det således godt syv ud af ti, som er tilfredse eller meget tilfredse med den behandling, de fik af politiet i forbindelse med anmeldelsen.

Tabel 2: Ofre for seksuelle overgreb og deres overordnede tilfredshed med politiets behandling i forbindelse med anmeldelsen.

	Antal	Procent
Meget utilfreds	3	6 %
Utilfreds	13	24 %
Tilfreds	27	49 %
Meget tilfreds	12	22 %
I alt	55	100 %

Idet der ikke er kendskab til tidligere og tilsvarende danske undersøgelser, er det ikke muligt at vurdere, hvorvidt andelen af tilfredse i denne undersøgelse er særligt højt eller lavt og heller ikke, om de initiativer, der er igangsat for at sikre, at ofre mødes på en ordentlig måde, har medført ændringer i ofrenes oplevelse af mødet med politiet. Desuden kan der være forhold, som der ikke indgår oplysninger om i denne undersøgelse, og som er af betydning for graden af tilfredshed med politiets behandling i forbindelse med anmeldelse. Dette gælder blandt andet, hvorvidt politiet indleder efterforskning af sagen eller ej, hvilket kan tænkes at påvirke ofrenes tilfredshed med politiet. Det, som det er muligt at sige, er, at syv ud af ti ofre for seksuelle overgreb er tilfredse eller meget tilfredse med politiets behandling, og dermed samtidig, at der fortsat er områder, som politiet bør arbejde med for at forbedre de resterende ofres tilfredshed. I de følgende afsnit belyses ofrenes tilfredshed med forskellige aspekter af mødet med politiet for at nuancere ovenstående fund.

5. HVORNÅR OG HVORDAN BLEV POLITIET KONTAKTET EFTER OVERGREBET?

Som det fremgår af tabel 3, har langt størstedelen af ofre anmeldt overgrebet kort tid efter hændelsen, idet to tredjedele har anmeldt inden for 12 timer, næsten en tredjedel har anmeldt imellem 13 og 72 timer efter overgrebet, og de resterende har anmeldt overgrebet mere end 3 døgn og under 25 døgn efter overgrebet. Som tidligere nævnt er sager, hvor anmeldelsen ligger langt tilbage i tiden, frasorteret.

Tabel 3: Tiden fra det seksuelle overgreb til politianmeldelse.

	Antal	Procent
Op til 2 timer	22	39 %
Imellem 3 og 12 timer	15	27 %
Imellem 13 og 72 timer	13	23 %
Mere end 3 døgn og mindre end 25 døgn	6	11 %
I alt	56	100 %

Næsten to tredjedele af ofrene har anmeldt hændelsen telefonisk, jf. tabel 4, og en knap femtedel har anmeldt ved personligt fremmøde hos politiet. Lidt under en tiendedel har anmeldt via et center for seksuelle overgreb, mens anmeldelse i de resterende tilfælde er sket via politiets ankomst til gerningsstedet, via et vidne eller på anden måde.

Tabel 4: Ofre for seksuelle overgreb fordelt efter måden, hvorpå der er sket anmeldelse til politiet.

	Antal	Procent
Telefonopkald til politiet	36	63 %
Personligt fremmøde hos politiet	10	18 %
Via center for seksuelle overgreb	5	9 %
På gerningsstedet, via vidne eller på anden måde	6	10 %
I alt	57	100 %

I langt de fleste tilfælde fik offeret hjælp til at anmelde overgrebet, idet dette gør sig gældende for ni ud af ti ofre, se tabel 5. To tredjedele af ofrene har fået hjælp af et familiemedlem eller en ven. De resterende har fået hjælp af blandt andet et center for seksuelle overgreb, af en tilfældig person, fx et vidne, eller af en læge, kontaktperson eller lignende.

Tabel 5: Om og af hvem ofre for seksuelle overgreb fik hjælp til at anmelde overgrebet.

	Antal	Procent
Nej, ikke hjælp til at anmelde overgrebet	6	10 %
Ja, af ægtefælle, samlever eller kæreste	2	3 %
Ja, af andet familiemedlem	20	35 %
Ja, af ven	15	26 %
Ja, af center for seksuelle overgreb	4	7 %
Ja, af en offentlig- eller privatansat person (fx egen læge, en person fra et krisecenter eller en kontaktperson)	5	9 %
Ja, af en tilfældig	3	5 %
Ja, af en anden person	3	5 %
I alt	58	100 %

De fleste af de seks ofre, der ikke fik hjælp til at anmelde overgrebet, har anmeldt overgrebet ved et telefonopkald til politiet.

6. OVERVEJELSER FORUD FOR ANMELDELSEN AF OVERGREBET

Selv om undersøgelsen alene omfatter ofre, der har anmeldt det seksuelle overgreb til politiet, kan der alligevel godt blandt ofrene have været tvivl eller usikkerhed om, hvorvidt de skulle gå til politiet. Af tabel 6 fremgår, at to tredjedele af ofrene har været i tvivl om, hvorvidt de skulle anmelde overgrebet til politiet. Ofrene angiver som begrundelse herfor en række forskellige årsager: At de var flove, skammede sig eller følte skyld, at de ikke ville skade gerningspersonen, at de var omtumlede, forvirrede eller manglede beviser, at de var bange for det videre forløb, for gerningspersonen eller for at blive mistænkeliggjort eller ydmyget af politiet, eller at de tvivlede på politiets indsats.

Ligeledes peger et dansk kvalitativt studie på, at skyld, selvbebrejdelse og frygt for omgivelsernes reaktioner påvirker villigheden til at anmelde seksuel vold. Manglende tiltro til politiet og kravet om fysiske beviser synes i den undersøgelse også at spille en rolle i overvejelsen af, om seksuel vold bør anmeldes (Johansen 2016). I nærværende undersøgelse er det relativt få ofre, der peger på, at det er forhold relateret til politiet, som er årsag til, at de var i tvivl om at anmelde overgrebet, idet godt én ud af ti angiver dette. Anderledes ser det antagelig ud for de ofre, der vælger ikke at anmelde overgrebet. Et dansk kvalitativt studie om blandt andet barrierer relateret til politianmeldelsen af voldtægt finder således, at de, der ikke henvender sig til politiet, ofte har undladt dette, fordi de forventede, at det ville blive ubehageligt at tale med politiet og afgive vidneforklaring i en eventuel retssag. Flere mente endvidere, at politianmeldelsen ikke var umagen værd, hvis der ikke var entydige beviser på voldtægt, og at der derfor ville blive sat spørgsmålstegn ved hændelsen (Lyngby 2009).

Tabel 6: Ofre for seksuelle overgreb fordelt efter, om de har været i tvivl om at anmelde hændelsen og tvivlens art.

	Antal	Procent
Nej, ikke i tvivl	20	35 %
Ja, var flov, skammede sig eller følte skyld	5	9 %
Ja, ville ikke skade gerningspersonen	4	7 %
Ja, var omtumlet, forvirret eller manglede beviser	10	18 %
Ja, var bange for det videre forløb	5	9 %
Ja, var bange for gerningspersonen	5	9 %
Ja, var bange for at blive mistænkeliggjort eller ydmyget af politiet eller tvivlede på politiets indsats	6	11 %
Ja, andet	2	4 %
I alt	57	100 %

Nogle af de ofre, der var i tvivl om at anmelde hændelsen, har i spørgeskemaet uddybet denne tvivl yderligere. I et par tilfælde synes mediernes beskrivelser af politiets arbejde med denne type sager at have en indflydelse på villigheden til at anmelde. Således skriver et offer: ”*Fordi man læser alt for meget om, at kvinder, der anmelder, bliver mistænkeliggjort og ydmyget.*”

7. FORHINDRINGER I FORBINDELSE MED ANMELDELSEN AF OVERGREBET

Som nævnt i det indledende afsnit er der i regeringens udspil, hos Rigsadvokaten, Statsadvokaterne og i Rigspolitiet fokus på, at ofre for voldtægt og voldtægtslignende forhold i anmeldelsessituationen behandles ordentligt og ikke udsættes for forhindringer som fx at blive bedt om at rette henvendelse til politiet på et senere tidspunkt.

Af tabel 7 fremgår det, at godt to tredjedele af ofrene ikke oplevede forhindringer i forbindelse med anmeldelsen. I de tilfælde, hvor det er sket, drejer det sig om, at ofrene er blevet bedt om at henvende sig et andet sted eller på et andet tidspunkt. Få ofre er blevet bedt om at genoverveje anmeldelsen. Det er også sket, at en uvedkommende var til stede, eller at politiet tvivlede på offerets forklaring. Det er en større andel af de ofre, der har udtrykt en generel utilfredshed med politiets behandling af sagen, jf. tabel 2, som har oplevet forhindringer i forbindelse med anmeldelsen, idet det drejer sig om halvdelen.

Tabel 7: Oplevede ofre for seksuelle overgreb forhindringer i forbindelse med anmeldelsen?

	Antal	Procent
Nej	38	69 %
Ja, blev bedt om at henvende sig et andet sted	2	4 %
Ja, blev bedt om at komme igen på et andet tidspunkt	2	4 %
Ja, blev bedt om at genoverveje anmeldelsen	3	6 %
Ja, der var uvedkommende til stede	1	2 %
Ja, politiet tvivlede på forklaringen	6	11 %
Andet	3	6 %
I alt	55	100 %

Nogle af de utilfredse ofre har i spørgeskemaet uddybet de forhindringer, de oplevede i forbindelse med anmeldelsen. Et offer oplevede at blive mødt afvisende af politiet, idet offeret fik at vide, at politiet ikke tager imod henvendelser om natten. Et andet offer havde forgæves forsøgt at anmelde hændelsen to uger tidligere og oplevede ved andet forsøg forsæt forhindringer og skriver: *”Politidamen i skranken var meget ubehagelig og sagde, at hun ikke kunne gøre noget ved det, fordi det var for sent [at anmelde].”* Et tredje offer skriver, at politiet ikke ville optage anmeldelsen, fordi de vurderede, at der ikke var sket noget. Flere ofre beskriver også, at de skulle forklare hændelsen til flere politifolk, før politiet ville optage anmeldelsen.

8. DEN FØRSTE SAMTALE MED POLITIET

Der er i undersøgelsen også stillet en række spørgsmål vedrørende ofrenes oplevelse af deres første møde med politiet. Dette er også fokusområde i de tidligere nævnte regeringsudspil, statsadvokaternes tilsyn og i Rigspolitiets centrale retningslinjer vedrørende korrekt behandling af ofre for voldtægt og voldtægtslignende forhold, jf. det indledende afsnit.

Af tabel 8 fremgår, at flertallet af ofrene føler sig godt behandlet af politiet ved den første samtale. Det er således over halvdelen af ofrene, der angiver, at de under det første møde med politiet i høj grad eller i meget høj grad følte, at politiet udviste forståelse, at de følte sig trygge under samtalen, at de følte sig taget alvorligt, at de følte sig respekteret, og at de følte, at politiet fandt deres forklaring troværdig. Omkring en fjerdedel af ofrene er knap så tilfredse, idet de besvarer disse spørgsmål med ’i nogen grad’. Den sidste knappe femtedel er derimod ikke tilfredse, men svarer ’i ringe grad’ eller ’i meget ringe grad’ på spørgsmålene. Det bemærkes, at de, der på det overordnede spørgsmål om tilfredshed med politiets behandling har svaret, at de er utilfredse hermed, jf. tabel 2, i meget høj grad er at finde blandt denne femtedel.

Tabel 8: Ofres oplevelser af den første samtale med politiet.

	I ringe eller meget ringe grad		I nogen grad		I høj eller meget høj grad	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Følte offeret, at politiet udviste forståelse under den første samtale med politiet?	11	19 %	13	23 %	33	58 %
Følte offeret sig tryk under den første samtale med politiet?	11	19 %	17	29 %	29	52 %
Følte offeret, at han/hun blev taget alvorligt under den første samtale med politiet?	10	17 %	14	24 %	34	59 %
Følte offeret, at han/hun blev respekteret under den første samtale med politiet?	11	19 %	13	23 %	33	58 %
Følte offeret, at politiet fandt offerets forklaring troværdig?	14	24 %	11	19 %	33	57 %

Det er primært de ofre, hvis første møde med politiet har været mindre vellykket, der har kommenteret oplevelsen i spørgeskemaet. Flere ofre beskriver, at de følte, at politiet mistænkeliggjorde dem, og at politiet betvivlede deres forklaring. Således skriver et offer: *”Er ked af oplevelsen hjemme hos mig selv under afhøringen. Jeg følte mig mistænkt og udsat, og de stillede spørgsmålene, som om jeg selv var skyld i det. Hvis dette på noget tidspunkt skulle ske for mig igen, ville jeg tænke mig om to gange, før jeg anmeldte det, da det i sig selv føltes som et overgreb. Det hele har været meget sværere at komme igennem efter den behandling”*. Citatet illustrerer, at hvis offeret i mødet med politiet bliver mødt med manglende respekt og med mistro, kan det resultere i, at offeret bliver tilbageholdende med at søge hjælp hos politiet en anden gang. Konsekvenserne af at blive mødt på en sådan måde kan også være sekundærviktimisering, hvor offeret oplever yderligere stress og trauma, og på den måde føler sig udsat for endnu et overgreb (Campbell 2008, Campbell & Raja 1999, Campbell et. al. 2001).

Nogle ofre fremhæver, at deres tilfredshed med politiet varierede. Et offer skriver: *”Jeg følte meget stor uforståelse fra politiets side, da de ankom efter opkaldet. Følte næsten, at de betvivlede, om det var sket. Ingen empati. Bedre på stationen med efterforsker. Endnu bedre oplevelse dagen derpå med to nye efterforskere”*. Variationen i ofrenes oplevelser af politiets behandling er ikke direkte belyst i undersøgelsen, men fremhævet i spørgeskemaets tekstfelter af nogle ofre. Derfor kan spørgsmålet ikke udfoldes yderligere ud fra denne undersøgelse.

Der er videre spurgt ind til, om offeret oplevede, at hun/han fik mulighed for med egne ord at forklare hændelsen under det første møde med politiet. Som det ses af tabel 9, følte langt de fleste – nemlig nærvæd 9 ud af 10 – at det ’i høj grad’ eller ’i meget høj grad’ var tilfældet. Lidt under halvdelen af disse ofre har svaret i ’meget høj grad’.

Tabel 9: Oplevede ofre for seksuelle overgreb at få mulighed for med egne ord at forklare hændelsen under den første samtale?

	Antal	Procent
I ringe eller meget ringe grad	3	5 %
I nogen grad	5	9 %
I høj eller meget høj grad	49	86 %
I alt	57	100 %

Det er i de færreste tilfælde, ofrene har haft vanskeligheder med at forstå de spørgsmål, politiet har stillet under den første samtale. Som det fremgår af tabel 10, så svarer to tredjedele, at de forstod spørgsmålene 'i høj grad' eller 'i meget høj grad'. Af disse ofre svarer næsten en tredjedel 'i meget høj grad'. Godt en fjerdedel af alle ofre svarer, at de 'i nogen grad' forstod spørgsmålene, mens hver tyvende 'i ringe grad' eller 'i meget ringe grad' har forstået, hvad de er blevet spurgt om.

Tabel 10: Forstod ofre for seksuelle overgreb de spørgsmål, som politiet stillede?

	Antal	Procent
I ringe eller meget ringe grad	3	5 %
I nogen grad	15	27 %
I høj eller meget høj grad	38	68 %
I alt	56	100 %

9. DET VIDERE FORLØB OG POLITIETS VEJLEDNING

Politi og anklagemyndighed skal vejlede og informere ofre for visse forbrydelser, herunder sædelighedsforbrydelser, om deres retsstilling, sagens gang og det forventede forløb, jf. retsplejelovens § 741 e, stk. 1, jf. også §§ 1-2 i bekendtgørelse nr. 1108 af 21. september 2007. Offeret skal således i fornødent omfang vejledes om fx reglerne om beskikkelse af bistandsadvokat, adgangen til at få påkendt borgerlige krav under straffesagen, vedkommendes rettigheder efter offererstatningsloven, og mulighederne for at søge støtte i en offerrådgivning samt forurettedes rettigheder og pligter som vidne under sagen. Orienteringen om sagens forventede forløb og sagens gang kan f.eks. indeholde oplysninger om, hvorvidt offeret forventes at skulle afgive vidneforklaring, informationer om vidners rettigheder og pligter, muligheden for beskyttelse i forbindelse med møde i retten, samt hvornår sagen forventes afgjort. Vejledningen vil indledningsvis kunne ske mundtligt, hvis offeret vurderes at have behov for det frem for skriftlig vejledning på grund af offerets sindstilstand umiddelbart efter anmeldelsen. Den skriftlige vejledning, der så efterfølgende udleveres til offeret, indehol-

der information om straffesagens forløb, beskikkelse af bistandsadvokat og muligheden for at få kontaktperson hos politiet eller anklagemyndigheden.⁵

Af tabel 11 fremgår det, i hvilket omfang offeret er blevet oplyst om, hvad politiet ville gøre videre i sagen, samt om, hvad offeret kunne forvente af det videre forløb. Svarfordelingen på de to spørgsmål er nogenlunde ens, idet omkring en tredjedel svarer, at de i ringe eller meget ringe grad blev oplyst om, hvad politiet ville gøre, og hvad de kunne forvente af det videre forløb, og cirka en tredjedel svarer 'i høj grad' eller 'i meget høj grad' til spørgsmålene. Det er en lidt større andel, der svarer, at de i 'nogen grad' blev oplyst om, hvad politiet ville gøre videre i sagen, end den, der svarer, at de i 'nogen grad' blev oplyst om, hvad de kunne forvente af det videre forløb. Det er til dels de samme ofre, der svarer i 'ringe' eller 'meget ringe grad' på begge spørgsmål, ligesom det også til dels er de samme ofre, der svarer 'i høj' eller 'meget høj grad' på begge spørgsmål.

Tabel 11: Blev ofre for seksuelle overgreb oplyst om, hvad politiet ville gøre videre i sagen, og hvad de kunne forvente af det videre forløb?

	I ringe eller meget ringe grad		I nogen grad		I høj eller meget høj grad	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Blev offeret oplyst om, hvad politiet ville gøre videre i sagen?	18	31 %	23	40 %	17	29 %
Blev offeret oplyst om, hvad han/hun kunne forvente af det videre forløb?	21	36 %	17	29 %	20	34 %

Nogle ofre uddyber, hvorfor de oplevede, at politiet ikke gav dem tilstrækkelige oplysninger. Et offer skriver: ”Jeg mangler en guideline til, hvordan jeg burde/kunne forholde mig til min egen sikkerhed i fremtiden. Især fordi han [gerningsmanden] ved, hvor jeg bor.”

Det bemærkes, at afviser politiet en indgivet anmeldelse, fordi der ikke findes grundlag for at indlede efterforskning, skal politiet underrette offeret om afvisning af anmeldelsen, jf. retsplejelovens § 749, stk. 3. Afvises anmeldelsen på stedet, fx fordi sagen er åbenbar grundløs, skal offeret vejledes om muligheden for at klage over politiets afgørelse. I disse tilfælde skal politiet give en mundtlig klagevejledning, orientere om, at der er mulighed for at bede om en skriftlig afgørelse, og sørge for, at afvisningen af anmeldelsen fremgår af døgnrapporten.⁶ I sager, hvor der ikke rejses tiltale mod en sigtet gerningsperson, bør offeret som udgangspunkt tilbydes en samtale om sagen, hvor der kan gives en mere fyldestgørende redegørelse for politiets og anklagemyndighedens overvejelser i sagen.⁷

⁵ Se under pkt. 2.1. i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Forurettede – Vejledning af forurettede mv.

⁶ Se under pkt. 2.5. i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Forurettede – Vejledning af forurettede mv.

⁷ Se under pkt. 3.2. i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Forurettede – Vejledning af forurettede mv.

Har offeret ikke en forsikring, eller kan offeret ikke få fuld dækning for de skader, der måtte være som følge af det seksuelle overgreb, kan anklagemyndigheden gøre offerets erstatningskrav gældende i forbindelse med retssagen. Derudover kan offeret opnå erstatning fra staten efter reglerne i offererstatningsloven. Dette kræver dog, at forbrydelsen er anmeldt til politiet inden for 72 timer, jf. offererstatningslovens § 10, stk. 1. Regeringen vil fremsætte et lovforslag om, at 72-timersreglen skal afskaffes i sager om voldtægt, incest og seksuelt misbrug af børn, således at ofre for disse overtrædelser ikke mødes af en tidsfrist for, hvornår de skal anmelde forbrydelsen for at få erstatning fra staten. Lovforslaget forventes fremsat i oktober 2017. Politiet har som nævnt ovenfor en særlig forpligtelse til at vejlede ofre om muligheden for erstatning.

Som det ses af tabel 12, svarer halvdelen af ofrene, at de ikke blev vejledt om muligheden for erstatning, mens to femtedele er sikre på, at de blev vejledt herom. Da vejledningsforpligtelsen kun gælder i sager, der ikke er vurderet åbenbart grundløse, og i sager, hvor politiet har vurderet, at der er tale om et strafbart forhold, kan det have en betydning for det relativt ringe antal ofre, der mener sig vejledt.

Tabel 12: Blev ofre for seksuelle overgreb vejledt om muligheden for erstatning?

	Antal	Procent
Ja	23	40 %
Nej	29	51 %
Ved ikke	5	9 %
I alt	57	100 %

Der er i alle politikredse en offerrådgivning, der kan tilbyde en personlig samtale og vejlede om de hjælpeforanstaltninger, der findes.⁸ Det fremgår af retsplejelovens § 741 e, stk. 1 og §§ 1-2 i bekendtgørelse nr. 1108 af 21. september 2007, at politiet i de relevante tilfælde skal vejlede ofre om muligheden for at få støtte og vejledning fra offerrådgivningen herunder i alvorligere og mindre alvorlige seksualforbrydelser. Tabel 13 viser, hvorvidt offeret blev vejledt om muligheden for at kontakte offerrådgivningen. Som det fremgår af tabellen blev mere end halvdelen af ofrene vejledt om muligheden herfor.

⁸ Se under pkt. 2.1.4. i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Forurettede – Vejledning af forurettede mv.

Tabel 13: Blev ofre for seksuelle overgreb vejledt om muligheden for at kontakte offerrådgivningen?

	Antal	Procent
Ja	34	60 %
Nej	21	37 %
Ved ikke	2	4 %
I alt	57	100 %

I sager om grovere personfarlig kriminalitet og ved seksualforbrydelser skal der udpeges en kontaktperson for offeret fra politi eller anklagemyndighed, hvis offeret forventes at skulle afgive forklaring som vidne i retten. Det samme gælder i andre sagstyper, hvis offeret efter sagens karakter skønnes at kunne få behov for yderligere vejledning. Kontaktpersonen skal hjælpe og støtte offeret, når denne henvender sig til politiet eller anklagemyndigheden, samt give vejledning og information om offerets retsstilling og om sagens gang og forventede forløb samt om beskyttelsesregler i forbindelse med fremmøde i retten.⁹ Ifølge deltagerne i denne undersøgelse er lidt mere end en tredjedel af dem blevet vejledt om at få tildelt en kontaktperson, jf. tabel 14. Cirka en tredjedel blev ikke vejledt, og en fjerdedel ved ikke, om det er sket.

Tabel 14: Blev ofre for seksuelle overgreb vejledt om at få tildelt en kontaktperson fra politiet eller anklagemyndigheden?

	Antal	Procent
Ja	23	40 %
Nej	20	35 %
Ved ikke	14	25 %
I alt	57	100 %

Politiet skal vejlede ofre for seksuelle overgreb om reglerne om beskikkelse af en bistandsadvokat og det skal fremgå af politirapporten, at offeret har fået behørig vejledning. Ofre for voldtægt og visse seksualforbrydelser får gratis beskikkelse af en bistandsadvokat, medmindre de ikke ønsker det, jf. retsplejelovens § 741 a, stk. 2. Bistandsadvokaten kan hjælpe med råd og vejledning, imens efterforskningen pågår, hjælpe med at rejse erstatningskrav og forklare, hvordan en straffesag foregår. Af forarbejderne til retsplejelovens kapitel 66 a om advokatbistand til forurettede fremgår det, at formålet med en beskikkelse af en advokat er at styrke offerets stilling under sagen (Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg 2005). En undersøgelse fra USA viser, at voldtægtsofre, der får tilbudt advokatbistand, har væsentlig højere sandsynlighed for at få optaget deres anmeldelse, ligesom de i

⁹ Se bekendtgørelse om politiets og anklagemyndighedens pligt til at vejlede og orientere forurettede i straffesager og til at udpege en kontaktperson for forurettede samt Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om sager, hvor der skal udpeges en kontaktperson for forurettede.

mindre grad angiver at være utilfredse med politiets behandling (Campbell 2006). Der er dog store forskelle på det danske og amerikanske retssystem, og resultaterne fra et amerikansk studie kan næppe direkte overføres til en dansk kontekst.

Af tabel 15 fremgår det, at tre fjerdedele af ofrene oplyser, at de er blevet tilbudt en bistandsadvokat, mens en femtedel angiver, at det ikke er sket. Majoriteten af de sidstnævnte er ofre, der overordnet set er utilfredse med politiets behandling af sagen, jf. tabel 2.

Tabel 15: Blev ofre for seksuelle overgreb tilbudt en bistandsadvokat?

	Antal	Procent
Ja	42	74 %
Nøj	10	18 %
Ved ikke	5	9 %
I alt	57	100 %

Såfremt offeret har fået beskikket en bistandsadvokat, skal vedkommende have mulighed for at tale med bistandsadvokaten inden politiets afhøring. Afhøringen af offeret uden en bistandsadvokat kan i disse situationer kun finde sted, hvis offeret anmoder om det, jf. retsplejelovens § 741 b, stk. 2. Politiet kan dog stille uopsættelige spørgsmål med henblik på at få akutte oplysninger af betydning for den umiddelbare bevissikring, som ikke kan vente uden risiko for, at øjemedet forspildes.¹⁰ Af de 42 ofre, der fik tilbudt en bistandsadvokat, svarer 18 ofre, at de blev tilbudt bistandsadvokaten inden første samtale med politiet, 16 ofre svarer, at de ikke blev tilbudt bistandsadvokaten inden første samtale, syv ofre ved ikke, om de blev tilbudt bistandsadvokaten inden første samtale, og et offer har undladt at besvare dette spørgsmål.

Af de ofre, der blev tilbudt en bistandsadvokat, oplevede 13, at bistandsadvokaten var til stede ved den første samtale. I tabel 16 angiver ofrene hvorfor bistandsadvokaten ikke var til stede ved den første samtale. Antallet af besvarelser er 15, idet det ikke er alle ofre, der har angivet hvorfor bistandsadvokaten ikke var til stede.

¹⁰ Se under pkt. 2.1.1. i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Forurettede – Vejledning af forurettede mv.

Tabel 16: Hvorfor var bistandsadvokaten ikke til stede ved den første samtale?

	Antal
Offeret syntes, at det tog for lang tid, inden bistandsadvokaten kunne komme	1
Offeret syntes ikke, at der var behov for en bistandsadvokat	8
Offeret kunne/ønskede ikke at forholde sig til spørgsmålet på daværende tidspunkt	4
Politiet kunne ikke få fat i en bistandsadvokat, eller det var ikke muligt over telefon	2
I alt	15

De fleste ofre angiver, at de ikke syntes, at der var behov for en bistandsadvokat, eller at de ikke kunne eller ønskede at forholde sig til spørgsmålet på daværende tidspunkt, jf. tabel 16. Et offer svarer, at det tog for lang tid, inden bistandsadvokaten kunne komme og to ofre svarer, at politiet ikke kunne få fat i en bistandsadvokat, eller at det ikke var muligt over telefon.

10. LITTERATUR

Alderden, M. A. & Ullmann, S. E. (2012). Creating a more complete and current picture examining police and prosecutor decision-making when processing sexual assault cases. *Violence Against Women, 18*, 525-551.

Bramsen, R. H. (2012): *Seksuel vold blandt unge: en systematisk tilgang til primær forebyggelse. Faglig statusrapport omkring primær forebyggelse af seksuel vold blandt danske unge i alderen 12-24 år*. Det Kriminalpræventive Råd. Glostrup.

Campbell, R. (2008). The psychological impact of rape victims. *American Psychologist, vol. 63*, 702-717.

Campbell, R. (2006): Rape Survivor's Experiences With the Legal and Medical Systems. Do Rape Victim Advocates Make a Difference? *Violence Against Women, vol. 12, no. 1*, 1-16.

Campbell, R., Raja, S. (1999). The assault and secondary victimization of rape victims: Insights from mental health professionals who treat survivors of violence. *Violence and Victims, vol. 14, no. 3*, 261-275.

Campbell, R., Wasco, S., Ahrens, C., Sefl, T., Barnes, H. (2001): Preventing the "Second Rape". Rape Survivors' Experiences With Community Service Providers. *Journal of interpersonal violence, vol. 16, no. 12*, 1239-1259.

Frazier, P. A., & Haney, B. (1996). Sexual assault in the legal system: Police, prosecutor, and Victim Perspectives. *Law and Human Behavior, vol. 20, no. 6*, 607-628.

Hansen, N. B., Hansen, M., Nielsen, L. H., Bramsen, R., Elklit, A., Campbell, R. (2017). Rape Crimes: Are Victims' Acute Psychological Distress and Perceived Social Support Associated With Police Case Decision and Victim Willingness to Participate in the Investigation? *Violence Against Women, 1-13*.

Hansen, N. B., Nielsen, L. H., Bramsen, R. H., Ingemann-Hansen, O., Elklit, A. (2014). Attrition in Danish rape reported crimes. *Journal of Police and Criminal Psychology, vol. 30*, 221-228.

Johansen, K. B. H. (2016): *Seksuel vold. Opfattelser og holdninger til strafbarhed og anmeldelse blandt unge*. Statens Institut for Folkesundhed. Syddansk Universitet. København.

Jordan, J. (2001): Worlds apart? Women, Rape and the Police Reporting Process. *British Journal of Criminology, 41*, 679-706.

Justitsministeriet 2017 ”Retfærdighed for ofre”.

Justitsministeriet 2016 ”Nyt udspil fra justitsministeren: Respekt for voldtægts ofre”.

Justitsministeriet. Civil- og Politiafdelingen (2006). Cirkulæreskrivelse til politi og anklagemyndighed.

Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 10094 af 22. december 2006 om offerrådgivning.

Justitsministeriets Forskningskontor (2017) *Brugen af undersøgelsessager på sædelighedsområdet, herunder voldtægt*.

Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg (2005): *Betænkning om forbedring af voldtægts ofres retsstilling. Betænkning nr. 1458*. København.

Larsen, M. (2015): *Sexual assault in eastern Denmark from 2000-2010. Aspects of women's health after a sexual assault*. PhD thesis. University of Copenhagen.

Laursen, B., Balvig, F., Madsen, K. S., Sidenius, K., Martinussen, M. E. (2009): *Voldtægt der anmeldes...Del III: Udviklingen – især med henblik på fuldbyrdede overfaldsvoldtægter*. Det Kriminalpræventive Råd. Glostrup

Lyngby, M. (2009): *Barrierer for at søge hjælp efter voldtægt: En fænomenologisk undersøgelse af barrierer for at søge offentlig hjælp blandt voldtægtsramte i Danmark*. Center for Voldtægts ofre, Århus Universitetshospital.

Page, A. D. (2007). Behind the Blue Line: Investigating Police Officers' Attitudes toward Rape. *Journal of Police and Criminal Psychology* 22 (1), 22-32.

Pedersen, A. B., Kyvsgaard, B. og Balvig, F. (2016): *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2015*. Københavns Universitet, Justitsministeriet, Det Kriminalpræventive Råd og Rigspolitiet.

Ribe, M. Ø. (2017): *Anmeldelsestilbøjelighed blandt ofre for seksuelle overgreb*. Justitsministeriets Forskningskontor.

Rigsadvokaten (2016): *Behandling af voldtægtssager – 6 initiativer i 2017*. København. Rigsadvokaten.

Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet Forurettede - vejledning af forurettede mv.

Rigsrevisionen (2015): *Beretning til Statsrevisorerne om politiets henlæggelse af straffesager*. Rigsrevisionen. København.

Rust, A. (2005): Voldtægtsorfres begrundelser for ikke at politianmelde. *Retfærd*, vol. 108.

Schei, B., Sidenius, K., Lundvall, L. og Ottesen, G. (2003): Adult victims of sexual assault: acute medical response and police reporting among women consulting a center for victims of sexual assault. *Acta Obstetricia et Gynecologica Scandinavica*, vol. 82, 750-755.

Statsadvokaten i København (2016): *Statsadvokatens gennemgang af voldtægtssager ved tilsynet i 2016*. København. Statsadvokaten i København.

Statsadvokaten i Viborg (2016): *Afreportering Call-in-ordning voldtægtssager*. Viborg. Statsadvokaten i Viborg.

Stefansen, K. og Smette, I. (2006): Det var ikke en voldtekt, mer et overgrep...- kvinners fortolkninger av seksuelle overgrepserfaringer i *Tidsskrift for samfunnsforskning*. Årg. 47, nr. 1.

Taylor, K., Resnick, H., McCauley, J., Amstadter, A., Kilpatrick, D., Ruggiero, K. (2011): Is Reporting of Rape on the Rise? A Comparison of Woman with Unreported Rape Experiences in the National Women's Study-Replication. *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 26, no. 4, 807-832.

BILAG 1

Spørgsmål om din politianmeldelse af seksuelt overgreb

Med dette spørgeskema vil vi gerne høre dig om, hvordan du har oplevet at anmelde et seksuelt overgreb til politiet. Formålet er at undersøge, hvordan politiet håndterer sådanne anmeldelser. Vi vil derfor gerne stille nogle spørgsmål til dem, der i 2016 har været udsat for et seksuelt overgreb, og som har anmeldt det til politiet.

Det er helt frivilligt at deltage, og det vil ikke på nogen måde komme til at påvirke den behandling, du modtager på et center for seksuelle overgreb. For at undersøgelsen kan få værdi, er det vigtigt, at så mange som muligt deltager. Vi vil derfor sætte stor pris på, at du vil tage dig tid til at besvare de få spørgsmål på de næste sider. Det vil ikke tage mere end 5-10 minutter.

Du skal ikke skrive navn eller andre personoplysninger på skemaet. Ingen vil vide, hvem der har besvaret skemaet, og alle oplysninger behandles anonymt.

De fleste spørgsmål besvares ved at sætte et kryds i det felt, du synes passer bedst til dit svar. Du er også velkommen til at skrive kommentarer til dit svar.

Når du er klar med din besvarelse, bedes du lægge den i den 'postkasse', der er opsat hertil.

Undersøgelsen gennemføres af center for seksuelle overgreb i samarbejde med Justitsministeriets Forskningskontor.

Hvis du vil vide mere om undersøgelsen, kan du kontakte x eller x.

På forhånd tak for hjælpen og med venlig hilsen

X og x.

1. Hvor lang tid gik der fra overgrebet, til du anmeldte det til politiet?

Timer, hvor mange? _____ Dage, hvor mange? _____ Uger, hvor mange? _____

Eventuelle kommentarer: _____

2. Hvordan foregik anmeldelsen?

Telefonisk opkald til politiet.....

Personligt fremmøde hos politiet

Via Center for Seksuelle Overgreb

Anden måde: _____

3. Fik du hjælp til at anmelde overgrebet til politiet?

Nej

Ja, jeg fik hjælp af ægtefælle/samlever/kæreste.....

Ja, jeg fik hjælp af andet familiemedlem

Ja, jeg fik hjælp af ven

Ja, hjælp af Center for Seksuelle Overgreb.....

Ja, andre: _____

4. Var du i tvivl, om du skulle anmelde overgrebet til politiet?

Nej

Ja

Hvis JA, hvorfor: _____

5. Oplevede du nogen forhindringer i forbindelse med anmeldelsen?

Nej

Ja, jeg blev bedt om at henvende mig et andet sted

Ja, jeg blev bedt om at komme igen på et andet tidspunkt.....

Ja, jeg blev bedt om at genoverveje, om jeg ville anmelde

Ja, der var uvedkommende til stede, da jeg skulle fortælle om hændelsen.....

Andet (beskriv): _____

**De næste spørgsmål angår den første samtale, du havde med politiet,
efter du havde anmeldt voldtægten**

6.	I hvilken grad:	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	I meget ringe grad
a.	Følte du, at politiet udviste forståelse under den første samtale?	☐	☐	☐	☐	☐
b.	Følte du dig tryk under den første samtale med politiet?	☐	☐	☐	☐	☐
c.	Følte du, at du blev taget alvorligt under den første samtale?	☐	☐	☐	☐	☐
d.	Følte du, at du blev respekteret i forbindelse med den første samtale?	☐	☐	☐	☐	☐
e.	Fik du mulighed for med egne ord at forklare hændelsen?	☐	☐	☐	☐	☐
f.	Oplevede du, at politiet fandt din forklaring af hændelsen troværdig?	☐	☐	☐	☐	☐
g.	Forstod du, hvorfor politiet stillede de spørgsmål, de gjorde?	☐	☐	☐	☐	☐
h.	Blev du oplyst om, hvad politiet ville gøre videre i sagen?	☐	☐	☐	☐	☐
i.	Blev du oplyst om, hvad du kunne forvente dig i det videre forløb?	☐	☐	☐	☐	☐

7.	Er du blev vejledt om:	Ja	Nej	Ved ikke
a.	Din mulighed for erstatning?	☐	☐	☐
b.	At du kan kontakte offerrådgivning?	☐	☐	☐
c.	At du vil få tildelt en kontaktperson fra politiet/anklagemyndigheden?	☐	☐	☐

8. Blev du af politiet tilbudt at få en bistandsadvokat?

- Nej
- Ja
- Ved ikke

Hvis JA, var det inden første samtale?

- Nej
- Ja
- Ved ikke

9. Var der en bistandsadvokat til stede ved første samtale?

- Nej
- Ja
- Ved ikke

Hvis NEJ, angiv venligst begrundelse:

- Jeg syntes, det tog for lang tid, inden bistandsadvokaten kunne være til stede
- Jeg syntes ikke, jeg havde behov for en bistandsadvokat i forbindelse med samtalen
- Jeg kunne/ønskede ikke at forholde mig til spørgsmålet på daværende tidspunkt
- Andet, hvad: _____

10. Hvor tilfreds er du alt i alt med den behandling, du fik af politiet?

- Meget tilfreds.....
- Tilfreds.....
- Utilfreds.....
- Meget utilfreds.....

Til sidst et par spørgsmål om dig selv og overgrebet:

11. Hvor gammel er du: _____ år

12. Hvem begik overgrebet?

- En helt ukendt
- En tidligere ægtefælle/samlever/kæreste
- En nuværende ægtefælle/samlever/kæreste
- Andet familiemedlem.....
- En nuværende eller tidligere ven/kammerat.....
- En bekendt, du havde kendt i mere end 24 timer
- En, du netop havde mødt på et værtshus, til en fest el.lign.
- En, du netop havde mødt gennem Internettet.....
- En du havde kendt under 24 timer
- En person, du er eller var i et afhængighedsforhold til
(fx chef, lærer, læge, taxachauffør)
- Anden person: _____

13. I hvilken by skete overgrebet? _____

14. I hvilken måned skete overgrebet? _____

Eventuelle kommentarer:

TAK FOR HJÆLPEN!